

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1980-1981

8 APRIL 1981

WETSVOORSTEL

betreffende de in rust stelling, de pensionering en het emeritaat van de magistraten van de Rechterlijke Orde

(Ingediend door de heer Van Elslande)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Artikel 100, eerste lid, van de Grondwet luidens hetwelk de rechters voor het leven benoemd zijn, werd aangevuld door de volgende bepaling : « Zij (de rechters) worden in ruste gesteld op de bij de wet bepaalde leeftijd en genieten het bij de wet bepaalde pensioen » (*Belgisch Staatsblad* van 24 januari 1981).

Met deze bepaling werd een einde gemaakt aan een controverse over het zogenaamde ongrondwettelijk karakter van een wetgevende tussenkomst waarbij wijzigingen worden aangebracht aan de leeftijdsgrens van de magistraten van de rechterlijke orde en aan de omvang van hun pensioen.

Anderzijds werd door deze nieuwe grondwettelijke tekst aan de wetgever de verantwoordelijkheid opgedragen voor de grensleeftijd en het pensioen van de leden van de rechterlijke orde. Tijdens de voorbereidende besprekingen van de aangehaalde grondwettelijke bepaling werd immers herhaaldelijk benadrukt dat het principe van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht niet in het gedrang mocht gebracht worden.

Nu artikel 100, eerste lid, van de Grondwet, niet werd gewijzigd staat het vast dat de magistraten ook na hun in rust stelling deel blijven uitmaken van de rechterlijke orde. Dit houdt in dat ze onderworpen blijven aan de tuchtregeling van hun korps, aan de voorrang van rechtsmacht en aan de bij de wet bepaalde onverenigbaarheden.

In het belang van een onafhankelijke uitoefening van de rechterlijke functie, en meer in het bijzonder om te vermijden dat magistraten tijdens hun ambtsuitoefening in de verleiding zouden gebracht worden door het vooruitzicht op een latere winstgevende activiteit, blijven ze onderworpen aan het verbod :

— een bij verkiezing verleend openbaar mandaat uit te oefenen;

Chambre des Représentants

SESSION 1980-1981

8 AVRIL 1981

PROPOSITION DE LOI

relative à la mise à la retraite, à la pension et à l'éméritat des magistrats de l'Ordre judiciaire

(Déposée par M. Van Elslande)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'article 100, premier alinéa, de la Constitution en vertu duquel les juges sont nommés à vie, a été complété par la disposition suivante : « Ils (les juges) sont mis à la retraite à un âge déterminé par la loi et bénéficient de la pension prévue par la loi » (*Moniteur belge* du 24 janvier 1981).

Cette disposition met un terme à la controverse sur l'inconstitutionnalité d'une intervention du législateur par laquelle des modifications sont apportées à la limite d'âge applicable aux magistrats de l'Ordre judiciaire et au montant de leur pension.

D'autre part, cette nouvelle disposition de la Constitution donne au législateur la responsabilité de déterminer l'âge de la mise à la retraite et la pension des membres de l'Ordre judiciaire. Au cours des discussions préparatoires à l'adoption de la disposition constitutionnelle précitée, l'accent a en effet, été mis, à diverses reprises, sur le fait qu'aucune atteinte ne pouvait être portée au principe de l'indépendance du pouvoir judiciaire.

Or, comme l'article 100, premier alinéa, de la Constitution n'a pas été modifié, les magistrats continuent à appartenir à l'Ordre judiciaire, même après leur mise à la retraite. Il s'ensuit qu'ils restent assujettis à la discipline de leur corps, au privilège de juridiction et aux incompatibilités prévues par la loi.

Pour assurer l'indépendance de l'exercice de la fonction judiciaire et plus particulièrement pour éviter que les magistrats ne se laissent tenter au cours de l'exercice de leurs fonctions par la perspective d'une activité lucrative ultérieure, ceux-ci restent soumis à l'interdiction :

— d'exercer un mandat public conféré par élection;

— enige bezoldigde openbare functie of openbaar ambt van politieke of administratieve aard uit te oefenen (alleen voor bepaalde onderwijsopdrachten of lidmaatschap van sommige commissies is een afwijking mogelijk);

— het beroep van advocaat uit te oefenen (art. 293 G. W.);

— persoonlijk of door tussenpersonen handel te drijven, als zaakwaarnemer op te treden of deel te nemen aan de leiding of het toezicht op handelsvennootschappen of nijverheids- of handelsinrichtingen (art. 299 G. W.);

— een arbeidsovereenkomst aan te gaan (art. 300 G. W.).

In tegenstelling tot de andere pensioengerechtigden die binnen bepaalde perken dergelijke activiteiten kunnen blijven uitoefenen, zonder dat daardoor hun aanspraak op pensioen in het gedrang wordt gebracht, blijven de magistraten die wegens het bereiken van de leeftijdsgrens worden in ruste gesteld, verstoken van de mogelijkheid die activiteiten uit te oefenen.

De herstelwet van 10 februari 1981 inzake overheidspensioenen heeft deze realiteit uit het oog verloren.

Deze wet heeft bovendien nagelaten uit de begrenzing van de pensioenbedragen de besluiten te trekken die er nochtans logischerwijze uit voortvloeien op het gebied van de leeftijd waarop de magistraten hun aanspraak kunnen laten gelden op het normale aan hun loopbaan verbonden pensioen.

Ingevolge artikel 383 van het Gerechtelijk Wetboek, is de normale leeftijd waarop magistraten ophouden hun ambt uit te oefenen nog steeds 70 jaar. Wanneer nu het pensioen dat zij bij het einde van hun loopbaan verwerven onderworpen wordt aan algemeen geldende relatieve en absolute maxima, dan is het maar billijk dat ze ook vanaf de leeftijd van 65 jaar tot dit pensioen toegelaten worden.

Dit voorstel beoogt dan ook, zonder afbreuk te doen aan de algemene beginselen van de matiging van de hoge pensioenen, voor de diverse aspecten van de pensioenregeling van de magistraten (pensioenleeftijd, pensioenbedrag en onverenigbaarheden) een regeling uit te werken die de onderlinge samenhang tussen deze facetten niet uit het oog verliest.

Voorgesteld wordt deze regeling op te nemen in Deel II, Boek II, Titel IV van het Gerechtelijk Wetboek dat specifiek handelt over de in rust stelling, de pensionering en het emeritaat. Het is trouwens die formule die reeds voorzien was in artikel 50, § 2, van de crisiswet van 5 augustus 1978.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel brengt de leeftijdsgrens voor de magistraten in principe terug tot 65 jaar. Een uitzondering wordt nochtans gemaakt voor de leden van het Hof van Cassatie voor wie deze leeftijdsgrens bepaald blijft op 70 jaar. Er dient inderdaad rekening mee te worden gehouden dat magistraten eerst in het Hof van Cassatie worden benoemd, nadat zij een ruime ervaring hebben opgedaan in andere rechtsmachten en dat zij bij hun benoeming derhalve noodzakelijkerwijze reeds een eerder hoge leeftijd hebben bereikt.

Omwille van de bijzondere inspanningen die vereist zijn om zich de speciale cassatietechniek eigen te maken en de tijd die dit vergt, zou het niet verenigbaar zijn met de behoorlijke werking van dit Hof er de leeftijdsgrens *hic et nunc* tot 65 jaar te verlagen.

— d'exercer toute fonction ou charge publique rémunérée, d'ordre politique ou administratif (une dérogation n'est possible que pour exercer certaines fonctions d'enseignement ou pour faire partie de certaines commissions);

— d'exercer la profession d'avocat (art. 293 C.J.);

— d'exercer personnellement ou par personne interposée aucune espèce de commerce, d'être agent d'affaires ou de participer à la direction ou à la surveillance de sociétés commerciales ou d'établissements industriels ou commerciaux (art. 299 C. J.);

— de conclure un contrat de louage de travail (art. 300 C. J.).

Contrairement aux autres pensionnés, qui peuvent continuer à exercer ces activités dans certaines limites sans que pour autant leurs droits à leur pension soient compromis, les magistrats admis à la retraite pour avoir atteint la limite d'âge restent privés de la possibilité d'exercer ces activités.

La loi de redressement du 10 février 1981 relative aux pensions du secteur public a perdu cette réalité de vue.

D'autre part, cette loi a omis de tirer du plafonnement des taux de pension les conclusions qui en découlent logiquement en ce qui concerne l'âge auquel les magistrats peuvent faire valoir leurs droits à la pension normale attachée à leur carrière.

En vertu de l'article 383 du Code judiciaire, l'âge normal auquel les magistrats cessent d'exercer leurs fonctions reste fixé à 70 ans. Or, comme la pension qu'ils obtiennent au terme de leur carrière est soumise à des maxima absolus et relatifs d'application générale, il n'est qu'équitable qu'ils soient admis à la pension dès l'âge de 65 ans.

Sans vouloir porter atteinte aux principes généraux de la modération des pensions élevées, la présente proposition a donc pour objet d'établir, pour les divers aspects du régime de pension des magistrats (âge de la pension, montant de la pension et incompatibilités), un régime qui tienne compte de l'incidence que ces aspects ont les uns sur les autres.

Il est proposé de faire figurer ce régime dans la Deuxième partie, Livre II, Titre IV du Code judiciaire qui concerne spécifiquement la mise à la retraite, la pension et l'éméritat. C'est d'ailleurs cette formule qui est prévue à l'article 50, § 2, de la loi anticrise du 5 août 1978.

Commentaire des articles

Article 1

Cet article ramène en principe à 65 ans la limite d'âge applicable aux magistrats. Il est toutefois prévu une exception en faveur des membres de la Cour de cassation pour qui la limite d'âge est maintenue à 70 ans. Il convient en effet de souligner que les magistrats ne sont nommés à la Cour de cassation qu'après avoir acquis une grande expérience dans d'autres juridictions et qu'ils sont dès lors relativement âgés au moment de leur nomination.

Compte tenu du travail et du temps considérables qui sont nécessaires pour assimiler la technique particulière de la cassation, il ne serait pas compatible avec le bon fonctionnement de la Cour de ramener *hic et nunc* à 65 ans la limite d'âge applicable à ses membres.

Art. 2

Vermits ingevolge de doorgevoerde beperkingen geen enkel pensioen voortaan nog zal overeenstemmen met het gemiddelde van de wedde over de laatste vijf jaar, kan de bepaling die de hoegroetheid van het emeritaatspensioen vaststelt op dit gemiddelde (art. 391, 2° lid, G. W.) best worden opgeheven.

Het emeritaatspensioen — zijnde het pensioen dat toe komt aan magistraten die de in artikel 391, 1^e lid, omschreven voorwaarden van diensttijd vervullen — zal, zoals het pensioen van de magistraten die deze voorwaarden voor het emeritaat niet vervullen, berekend worden op basis van 1/30 van de gemiddelde wedde over de laatste vijf jaar per jaar dienst, evenwel beperkt zoals bepaald in het nieuwe artikel 396 van het Gerechtelijk Wetboek (art. 3 van dit voorstel).

Art. 3

Artikel 396 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat geen pensioen hoger kan zijn dan de wedde die als basis voor de vereffening ervan dient, verliest, ingevolge de voorgestelde beperkingen, zijn betekenis en dient te worden opgeheven.

Naar analogie van de beperkingen ingesteld bij de wet van 5 augustus 1978, houdende economische en budgettaire hervormingen, zoals gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1980 en de herstellwet van 10 februari 1981 inzake overheidspensioenen, wordt voorgesteld ook voor de pensioenen van de magistraten een dubbel plafond in te stellen.

Vermits, zoals hiervoor is gezegd, rekening dient te worden gehouden met het voortbestaan na de pensioenleeftijd van onverenigbaarheden, wordt de relatieve begrenzing vastgesteld op 4/5 van de gemiddelde wedde over de laatste vijf jaar en wordt de absolute begrenzing bepaald op het bedrag van 751 500 F tegen indexcijfer 114,20, zijnde een bedrag dat 5 % hoger ligt dan het cijfer bepaald bij artikel 2 van de herstellwet inzake overheidspensioenen.

Deze afwijking is zeer billijk vermits zij beduidend beneden het bedrag blijft dat gepensioneerden na hun opruststelling nog uit beroepsarbeid mogen verwerven zonder dat hun recht op pensioen in het gedrang wordt gebracht.

Art. 4

Dit artikel behelst een overgangsbepaling inzake de leeftijdsgrens. Zij moet het de magistraten die in dienst waren op 1 januari 1981 mogelijk maken de keuze te doen tussen gebruik maken van de nieuw ingestelde grensleeftijd dan wel hun ambt blijven uitoefenen tot hun zeventig jaar.

Art. 5

Parallel met wat is bepaald in de herstellwet inzake overheidspensioenen wordt de datum voor de integrale toepassing van de voorgestelde begrenzing der pensioenen vastgesteld op 1 januari 1983.

Zoals in deze wet wordt de progressieve toepassing ervan verwezenlijkt via de formule van de niet-indexering.

Ten slotte wordt de basis bepaald voor de berekening van het pensioen van de magistraten die gebruik wensen te maken van de door dit voorstel opengestelde mogelijkheid hun aanspraak op hun pensioen van magistratuur te laten gelden vanaf 65 jaar.

Art. 6

Dit artikel is van louter technische aard.

R. VAN ELSLANDE

Art. 2

Les limitations prévues font qu'aucune pension ne correspondra encore au taux moyen du traitement des cinq dernières années. Il convient dès lors d'abroger la disposition qui fixe à ce taux moyen la pension de l'éméritat (art. 391, 2e alinéa, C. J.).

La pension de l'éméritat, c'est-à-dire la pension qui est servie aux magistrats qui remplissent les conditions de service prévues à l'article 391, 1er alinéa, sera calculée de la même manière que la pension des magistrats qui ne remplissent pas ces conditions de service, c'est-à-dire à raison de 1/30e du taux moyen du traitement des cinq dernières années par année de service, et sera limitée conformément aux dispositions du nouvel article 396 du Code judiciaire (art. 3 de la présente proposition).

Art. 3

L'article 396 du Code judiciaire, qui dispose qu'aucune pension ne pourra être supérieure au traitement qui aura servi de base à la liquidation, devient sans objet en raison des limitations prévues et doit donc être abrogé.

Par analogie aux limitations prévues par la loi du 5 août 1978 de réformes économiques et budgétaires, telle qu'elle a été modifiée par la loi du 8 août 1980 et par la loi de redressement du 10 février 1981 relative aux pensions du secteur public, nous proposons d'instaurer également un double plafond pour les magistrats.

En raison du maintien des incompatibilités après l'âge de la retraite, le plafond relatif est fixé aux 4/5es du taux moyen du traitement des cinq dernières années, le plafond absolu étant fixé à 751 500 F à l'indice 114,20, soit 5 % de plus que le montant prévu à l'article 2 de la loi de redressement relative aux pensions du secteur public.

Cette dérogation est parfaitement équitable, puisqu'elle reste nettement inférieure au montant que les pensionnés sont autorisés à retirer d'une activité professionnelle après leur admission à la retraite, sans compromettre leur droit à la pension.

Art. 4

Cet article comporte une disposition transitoire en matière de limite d'âge. Il doit permettre aux magistrats qui étaient en service au 1er janvier 1981 de choisir entre l'application de l'âge limite nouvellement fixé et l'exercice de leurs fonctions jusqu'à l'âge de soixante-dix ans.

Art. 5

Parallèlement à ce qui est prévu dans la loi de redressement relative aux pensions du secteur public, la date à partir de laquelle la limitation proposée des pensions sera applicable intégralement est fixée au 1er janvier 1983.

Comme dans la loi précitée, l'application progressive de cette mesure est réalisée par le biais de la non-indexation.

Cette disposition détermine enfin la base de calcul de la pension des magistrats qui désirent user de la faculté que leur offre la présente proposition de faire valoir leur droit à la pension de magistrat à partir de l'âge de soixante-cinq ans.

Art. 6

Cet article a un caractère purement technique.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Artikel 383 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De magistraten van de rechterlijke orde houden op hun ambt uit te oefenen en worden in ruste gesteld bij het bereiken van de leeftijd van :

— 70 jaar wat de leden van het Hof van Cassatie betreft;

— 65 jaar wat de leden van de andere rechtsmachten betreft,

of wanneer zij wegens een ernstige en blijvende gebrekkigheid niet langer in staat zijn hun ambt naar behoren te vervullen. »

Art. 2

Artikel 391, tweede en derde lid, van hetzelfde Wetboek worden vervangen door de volgende bepaling :

« Het emeritaatspensioen en het rustpensioen van de magistraat die geen dertig jaren dienst telt wordt berekend naar rata, voor elk jaar dienst, van 1/30^e van de gemiddelde wedde welke de belanghebbende gedurende de laatste vijf jaren heeft genoten. »

Art. 3

Artikel 396 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De in de artikelen 391 en 392 bedoelde pensioenen mogen niet de 4/5^e van de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaren overschrijden. De toegekende tijdsbonificaties uit hoofde van hechtenis, deportatie, militaire oorlogsdiensten en ermee gelijkgestelde diensten, hebben evenwel uitwerking tot de uiterste grens der 9/10^e van die wedde.

Bovendien mogen die pensioenen met inbegrip van de voormelde bonificaties, niet meer bedragen dan 751 275 F per jaar. Dit bedrag is gekoppeld aan het indexcijfer 114,20 van de consumptieprijzen en schommelt op de wijze vastgesteld door de wet van 1 maart 1977 houdende inrichting van een stelsel waarbij sommige uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk worden gekoppeld. »

Art. 4

In afwijking van artikel 383 van het Gerechtelijk Wetboek en onverminderd de toepassing van artikel 392 van hetzelfde wetboek, worden de magistraten die in dienst zijn op 1 januari 1981 eerst in rust gesteld op zeventig jaar, tenzij zij om vroegere in rust stelling verzoeken en ten minste vijfenzeftig jaar oud zijn.

Art. 5

De verminderingen voortvloeiend uit artikel 396 van het Gerechtelijk Wetboek zijn integraal van toepassing op 1 januari 1983.

PROPOSITION DE LOI

Article 1

L'article 383 du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante :

« Les magistrats de l'ordre judiciaire cessent d'exercer leurs fonctions et sont admis à la retraite lorsqu'ils ont atteint l'âge :

— de soixante-dix ans en ce qui concerne les membres de la Cour de cassation;

— de soixante-cinq ans en ce qui concerne les membres des autres juridictions,

ou lorsqu'une infirmité grave et permanente ne leur permet plus de remplir convenablement leurs fonctions. »

Art. 2

L'article 391, deuxième et troisième alinéas, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« La pension de l'éméritat et la pension de retraite du magistrat qui n'a pas trente années de service se calcule au prorata, pour chaque année de service, de 1/30e du traitement moyen que l'intéressé a perçu pendant les cinq dernières années. »

Art. 3

L'article 396 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Les pensions visées aux articles 391 et 392 ne peuvent pas dépasser les 4/5es du traitement moyen des cinq dernières années. Les bonifications d'ancienneté accordées pour détention, déportation, services militaires de guerre et services y assimilés ne peuvent avoir pour effet de porter ces pensions au-delà des 9/10es de ce traitement.

Ces pensions, y compris les bonifications susvisées, ne peuvent en outre dépasser 751 275 F par an. Ce montant est lié à l'indice 114,20 des prix à la consommation et varie de la manière prévue par la loi du 1er mars 1977 organisant un régime de liaison à l'indice des prix à la consommation du Royaume de certaines dépenses dans le secteur public. »

Art. 4

Par dérogation à l'article 383 du Code judiciaire et sans préjudice de l'application de l'article 392 du même Code, les magistrats en service au 1er janvier 1981 ne sont admis à la retraite qu'à l'âge de soixante-dix ans, sauf s'ils demandent à être mis à la retraite plus tôt et sont âgés de soixante-cinq ans au moins.

Art. 5

Les réductions résultant de l'article 396 du Code judiciaire seront intégralement applicables au 1er janvier 1983.

Nochtans, ten einde de progressieve toepassing ervan te verwezenlijken op de pensioenen lopend bij de inwerking-treding van deze wet, worden deze pensioenen vanaf 1 januari 1981 of vanaf hun ingangsdatum niet meer gekoppeld aan de evolutie die het indexcijfer van de consumptieprijzen na 1 oktober 1980 zal kennen en dit tot het ogenblik waarop ze niet meer boven de bij artikel 396 van het Gerechtelijk Wetboek gestelde maxima uitstijgen.

Het pensioen van de magistraten die vóór 1 januari 1983 om hun in rust stelling verzoeken overeenkomstig artikel 4 van deze wet, wordt berekend zoals bepaald in artikel 2 van deze wet. Het aldus berekende pensioen wordt evenwel verminderd met 5 % per vol jaar dat de magistraat verwijderd is van de leeftijd van 70 jaar op het ogenblik dat hij in rust wordt gesteld. Dit pensioen wordt niet gekoppeld aan de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen tot op het ogenblik waarop het niet meer boven de bij artikel 396 van het Gerechtelijk Wetboek gestelde grenzen uitstijgt.

Art. 6

Aan artikel 38, 1°, van de wet van 5 augustus 1978, houdende economische en budgettaire hervormingen, zoals gewijzigd door de herstellwet inzake overheidspensioenen van 10 februari 1981, wordt de volgende zin toegevoegd :

« De pensioenen van de magistraten van de rechterlijke orde blijven evenwel uitsluitend beheerd door Deel II, Boek II, Titel IV van het Gerechtelijk Wetboek. »

19 februari 1981.

R. VAN ELSLANDE
L. REMACLE
R. BOEL
F. GROOTJANS

Toutefois, afin de réaliser l'application progressive de ces réductions aux pensions en cours lors de l'entrée en vigueur de la présente loi, ces pensions ne seront plus liées, à partir du 1er janvier 1981 ou de leur date de prise de cours, à l'évolution que l'indice des prix à la consommation connaîtra après le 1er octobre 1980 et ce jusqu'au moment où elles n'excéderont plus les limites fixées par l'article 396 du Code judiciaire.

La pension des magistrats qui, avant le 1er janvier 1983, sollicitent leur mise à la retraite conformément à l'article 4 de la présente loi, est calculée selon les modalités prévues à l'article 2 de la présente loi. La pension ainsi calculée est cependant réduite de 5 % par année entière que le magistrat est encore éloigné de l'âge de 70 ans, au moment de sa mise à la retraite. Cette pension ne sera pas liée à l'évolution de l'indice des prix à la consommation jusqu'au moment où elle n'excèdera plus les limites fixées à l'article 396 du Code judiciaire.

Art. 6

A l'article 38, 1°, de la loi du 5 août 1978 de réformes économiques et budgétaires, tel qu'il a été modifié par la loi de redressement du 10 février 1981 relative aux pensions du secteur public, est ajoutée la phrase suivante :

« Néanmoins, les pensions des magistrats de l'Ordre judiciaire continuent à être exclusivement régies par la Deuxième partie, Livre II, Titre IV du Code judiciaire. »

19 février 1981.